Ч. 288 (11.638). Львів, субота 28. грудня 1929. Оплачено готівкою (напис нечіткий). Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
" Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

До наших читачів і прихильників.

Дня 14. січня 1930 р. мине 50 літ від заснування „Діла“. Дня 14. н. с. січня 1890 р. появилося перше його число. Від хвилі своєї появи до нинішний день сповняє „Діло“ невтомно і без перерви важкі національні обовязки без огляду на такі чи інші обставини. За пятьдесять літ пережило воно богато. Переживало хвилі великих народніх здвигів, підйомів національних сил, так само як часи розчарування, пригноблення, а то й зневіри. „Діло“ все боролося зі зневірою, все ширило віру в великі потенціональні сили українського народу, все стояло на сторожі його прав, все тримало високо прапор національної української гідности.

„Діло“ пятьдесять літ було проповідником всеукраїнськости, було тим огнищем, в якому зосереджувалися національні бажання всього українського народу знад Дніпра і Дністра. Воно було живим і видимим звязком всіх українських земель, усіх їх національних діячів, було тією сочкою, що відбивала та увіковічнювала в собі кожний як відрадний так і відемний порух українського національного організму. „Діло“ накінець було і є лучником українського населення на наших західних землях з великим, широким світом, з його культурою та з його добутками.

Все те дає нам право звернутися до всіх наших читачів і прихильників з закликом, щоби вони підтримали „Діло“ морально та матеріяльно і в 1930 році, як його ювилейному році.

Наші важкі обставини, що все зневолювали нас до завзятої боротьби за само істнування, не дали змоги розвинутись як слід і нашому, одинокому нині щоденникові. Наслідком цього не можемо обіцяти надто богато нашим читачам і в ювилейному році. Та всеж по змозі наших сил будемо старатись поліпшити наш щоденник і зробити його живішим та цікавішим. Перш за все постарались ми про те, щоби завязатись тісніше з широким світом. У 1930 р. будемо мати сталих кореспондентів у Парижі, Римі, Берліні, Женеві, Відні, Празі та в Варшаві. Нема сумніву, що ґазета значно оживиться оригінальними дописами з великих европейських столиць.

Крім цього будемо друкувати оригінальні українські та перекладні з чужих мов літературні твори (повісти й оповідання) у фейлетонах, які потім будуть появлятися в окремих відбитках. Точно вивязуючися зі всіх зобовязань до „Діла“ передплатники діставатимуть ці книжкові відбитки в нагороду.

При кінці ювилейного 1930 р. появиться поважна своїм обемом Історія „Діла“. Частину накладу цієї книжки призначуємо теж на премії для своїх передплатників.

В 1930 р. будемо мати і постійних кореспондентів у всіх більших осередках нашого краю. Досі мали ми постійного кореспондента тільки в Луцьку. Через постійних кореспондентів з місць побільшиться значно внутрішньо-інформаційний відділ нашого щоденника, а всі читачі матимуть оригінальні й джерельні дані про цілість нашого національного життя на всій українській національній території під Польщею.

Не зважаючи на всі трудноші та важкі господарські відносини, ми докладаємо всіх зусиль, щоби наш щоденник поставити на якнайкращий рівень. Все це робимо в надії, що українське громадянство належно оцінить наші заходи і вповні нас підтримає. Ми бажалиб, щоби в ювилейному році наш щоденник найшов таке поширення серед українського громадянства, яке спричинилоб бодай подвоєння його обему та заснування при ньому окремого безплатного літературно-наукового, ілюстрованого додатку. Хочемо вірити, що це станеться, що найдемо належну підтримку серед наших читачів, прихильників і серед усього українського громадянства.

У безвихідних труднощах.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 20. XII. 1929.

I.

Помітне враження викликує в тутешніх політичних колах звістка про вислід останнього голосування в льондонській палаті послів: уряд Мекдональда вспів вирятуватися більшістю всього тільки восьмох голосів, більшістю, над якою зрештою англійці покивують головою. Це успіх? Чи може невдача? Несподівана перемога? Чи Пирова побіда? Обіцянка нового найму? На який час? Чи може початок кінця?

Воно — все те одночасно, тай ще дещо інше. Бо на все можна знайти арґументи рівної вартости. Одна з тутешніх радикальних ґазет впевняє, що саме радикали найгарячіше виступали проти урядового проєкту закона про копальні тому, що предложення це (Льойд Джордж клеймив його як „неймовірно лихе“) занадто помірковане, навіть боязке, тай що треба би вдарити куди сильніше перестарілу орґанізацію англійських вуглевих копалень, аби їх штовхнути на шлях до віднови метод і знаряддя продукції. Та побачимо, що вдіє Льойд Джордж, якщо ще колись дійде до влади.

II.

Що-б там і не було, а хибувало небагато — і міністерство Мекдональда було-би провалене. „З бідою вирятувані з розбиття“, кажуть у таких випадках анґлійські моряки. Немає сумніву, що противники робітничого уряду так і нарошно вирятували цих вісім голосів більшости на те, щоб залишити уряд, правда, при житті, але при житті ослабленому й приниженому. Була, значить, комбінація, а не боротьба.

В цьому моменті опозиція не має найменшого інтересу повалити істнуючий уряд. Часи ще не дозріли до коаліції консервативно-ліберальної — коаліції для виконування уряду, а не для ведення опозиції. Рано ще вертатися перед виборців, щойно після семи місяців від виборів; ілюзії англійського народу ще занадто живі, і нові вибори в цій хвилі дали-б імовірно абсолютну більшість робітничій партії.

Виконування репрезентаційної системи в країні, яка систему цю видумала, полягає сьогодні в маневрах, щоб виставити проти Мекдональда саме стільки опозиційних голосів, скільки треба, щоб він знав, що держать його в руках, але не стільки, щоб він міг уступити. Якби парляментарні „наганячі“ („whips“) опозиції були помилилися на кілька голосів, то штука булаб не вдалася, уряд був би провалився і неминучі нові вибори далиб робітничій партії справжню більшість: саме це не бажане противникам.

III.

Таким чином прийшлося пропустити, бодай провізорично, закон „неймовірно лихий“, щоб не викликати кризи; прийшлося наразити країну на нові заколоти в промислі, щоб тільки обминути заколоту в політиці. Свідомо сфальшовано т. зв. закон свобідної гри сил в інституціях конституційних і парляментарних.

Усе те являється зрештою тільки одною з подробиць, одним із симптомів того глибокого соціяльно-політичного недомагання, в якому Анґлія бється від своєї „побідної“ війни, який не зменшується, а росте і якому розвязки — навіть теоретичної — досі ніхто не вигадав.

Щось два чи три роки перед 1914 р., коли Анґлія — в повному розквіті соціяльних і економічних гараздів — несупокійним і заздрим оком дивилася на постійний зріст німецької фльоти, воєнної й торговельної, і німецьких експортів, — один з британських адміралів у прилюдній розмові сказав був між іншим фразу, яка в свойому часі викликала багато шуму на цьому й тому боці каналу і яка була одною з тисячів „причин“ світової війни:

— В тому благословенному моменті, коли німецька фльота опиниться нарешті на дні моря, не буде на світі ні одного анґлійця, який від самого цього факту не стався би багатшим...“

Кілько то разів повторялася нашому кореспондентові ця фраза, ця нещаслива фраза, у памяти: коли наочно бачив у Льондоні поступаюче зубожіння людей і вулиць, і коли читав що-раз нові відомости й дати про важку — здається, безнадійну — соціяльно-економічну недугу, серед якої бється велика англійська нація — велика, може найбільша й найбільше гідна подиву з усіх великих націй нашого віку...

Справа православної церкви.

Скликання Собору Православної Церкви в Польщі.

Про тяжке положення Православної Церкви в Польщі говорилось і говориться багато: його признавали не лише православні, але й іновірці. Вже убивство митрополита Юрія, доконане одним з найвищих православних ерархів архимандритом Смараґдом, вказувало на ненормальний стан у вищих сферах церкви, а проголошення автокефалії вважалось майже більшістю вірних за акт неканонічний і викликало навіть маленький, але ґрізний для цілости церкви, розкол: повстала на Виленщині „древле православна церква“, душею котрої був знавець доґм і бувший ректор семинарії сенатор Богданович. Всі памятають, яке обурення серед православних викликало розпорядження Синоду про впровадження нового стилю, який то акт показав, що верхи не знають низів, ні їх психольоґії. Справа українізації та білорусизації богослужебної мови в церкві виказала хиткість поглядів на цю важну справу вищої церковної влади і закінчилась несподіваною анатемою поволиння українізації д-ра Річинського, нерадового перед анатемою бувшого членом митрополитальної Ради. В системі правління немає зовсім характерної для православія соборности: епархіяльні справи вирішує Консисторія, яка складається з чиновників, поставлених церк. владою і при тому в величезній більшости завзятих русифікаторів; з такої консисторії рядове духовенство дуже не задоволене, вважає її за чужу, ворожу: благочинні також не виборні, в більшості думають лише про те, як би прислужитись владі.

Ненормальний стан церкви тяжко мститься на православію. Сильно поширюється сектанство, а в останні часи навіть т. зв. „унія східнього обряду“, хоч всі добре знають, що ця „унія“ нічо іншое, як новий засіб польонізації. Нині вже є 26 парохій „сх. обряду“ (на Виленщині — 6, Поліссю — 7, Підляшу — 8 і Волині — 5.).

Про правне положення церкви нема що й говорити: про це писалося вже багато, про це говорили наші посли попереднього й теперішнього

сойму в промовах з трибуни, в інтерпеляціях і внесках. Приґадаємо лише, що досі немає конкордату, не знесено декрету з дня 16. грудня 1921 р. в справі примусового державного заряду, який то декрет перечить арт. 113 конституції (цей декрет скасував приватну власність у відношенні до майна прав. церкви). Уряд передав багато церков і церк. майна римо-католикам (в одній тільки Холмщині висвячено на костели 147 церков), запечатав силу їх (на Холмщині — 133), а в останні часи започатковано розбірки церков (Дуб, Ухане, Павловичі, Кийовець і т. ін. — всього від часу війни зруйновано 51 церков).

Апотеозом всього є внесення до судів позвів зі сторони римо-кат. консисторій про „ревіндикацію" понад 600 прав. церков і церковних обєктів на тій підставі, що сто літ тому вони були унійські (про те, що до 1596 р. були вони православні мовчиться!).

Такий невідрадний стан православної церкви сильно тривожив православних, які добивались скликання Собору; навіть вища церк. влада кілька разів зверталась до уряду з проханням позволити скликати Собор, але уряд дозволу не давав. Нарешті 16. грудня п. р. оголошено постанову Синоду про скликання Собору на 12. лютого 1930 р. Ця постанова має величезне значіння для православних.

Не зважаючи на те, що праграма праць Собору не обіймає всього того, що необхідно булоб обговорити, що ординація виборча не задовольняє нас, — поминаючи все те, участь у Соборі ми повинні взяти. Висловилась за це на своїх нарадах 20-го і 21-го грудня „Парляментарна Комісія Оборони Церкви", — яка приступила до підготовчої праці. Про бойкот Собору говорити не можна: положення православної церкви є таке, що треба найти спосіб її оздоровлення й розвитку. Тому то ми, православні українці на Собор підемо.

Собор скликано на 12. лютого; продовжиться він зо два тижні. Складатиметься він з клиру та мирян на паритетних підставах (рівне число духовенства й світських осіб). 12-го січня відбудуться вибори в парохіях під головуванням настоятелів; вибирати мають право мущини й жінки, починаючи від 21-го року, які виконують обовязки сповіди і причастія, не були карані за крадіж, обманство, присвоєння чужого майна, утаєння краденого, купівлю краденого і т. ін., не живуть на віру, не позбавлені св. Причастія і священичого сану. Вибирають вони зпоміж себе осіб (виключно мущин, понад 25 літ, що відбули в останньому перед виборами великому пості сповідь), зі скільки осіб в даній парохії складається клир (якщо, скажім, в парохії є священик і дяк, посвячений у чтеци, — то вибирається 2-х мирян). Спосіб виборців (таємний чи явний) залежить від парохіян. Вибрані миряни, як також усі члени клиру, 21-го січня зїзджаються на благочинничеське зібрання, на якому таємним голосуванням вибирають: клирики окремо 2-х, а миряни окремо 2-х. Всі вибрані 28-го січня їдуть на повітовий зїзд, де вибирають таємним голосуванням по трьох виборців (окремо вибирають клирики, а окремо миряни). У Варшавсько-холмській епархії, де в повіті є одно благочиння, повітових зібрань не буде, а вибрані на благочинничеських зїздах їдуть просто на епархіяльні зїзди. Вибрані на повітових, зглядно благочиннич. зїздах виборці збираються 4-го лютого на епархіяльні зїзди, де таємним голосуванням вибирають вже членів Собору (знов клирики і миряни окремо) Варшавсько-холмська епархія вибирає 4-х клириків і 4-х мирян; Волинська 12 клириків і 12 мирян; Виленська 4-х клириків і 4-х мирян; Гродненська 4-х клириків і 4-х мирян; Поліська 6 клириків і 6 мирян.

Крім вибраних на епархіяльних зїздах членами Собору є: всі епархіяльні і вікарні єпископи (їх 5); благочинні мужеських та жіночих монастирів в кожній епархії; намісник Почаївської Лаври й один вибраний Лаврою монах; всі епархіяльні місіонарі; протопресвитер військового духовенства; ректори Кремінецької та Виленської духовних семинарій; два вибрані православним богословським відділом Варшавського Університету професори; секретар Синоду і завідуючий правним відділом Синоду. Відкриває Собор і головує на ньому митрополит. Постанови Синоду без згоди на них митрополита з Собором єпископів не мають сили; якщо Собор єпископів признає, що постанова Собору перечить „слову Божому, канонам чи преданію Церкви", то така постанова ставиться ще раз на перегляд Собору, а коли Собор підтвердить своє рішення, то воно не буде обовязувати і може бути внесене на розгляд слідуючого Собору. Собор вибирає таємним голосуванням двох віцепредсідників (одного з клириків, а одного з мирян), секретаря і трьох помічників секретаря. Собор вибирає Комісії, предсідниками яких є єпископ або вибраний Комісією протоєрей. Діла на Собор вносяться Собором Єпископів, Комісіями і членами Собору (треба на внесенню не менш 10 підписів). Представників преси допускає Президія. Ніяких прохань та зажалень вірних Собор не приймає. Програма Собору:

1) Вірність православних християн Польщі Святій Православній Східній Кафоличній Церкві: а) єдність поміж єрархією та віруючими; б) скріплення внутрішньої церковної дисципліни; в) протиставлення унійській [illegible]аґанді та сектантам; г) справа судових позвів та міропринять, звязаних з ними; д) збереження істнуючих парохій, встановлення закритих та відкриття нових згідно з потребами церковного життя.

2) Правне положення Православної Церкви в Польщі: а) юридичні підстави сучасного положення Прав. Церкви в Польщі; б) фактичний стан, що витворився на підставі практики; в) стан майна Прав. Церкви в Польщі.

3) Церковна освіта та навчання релігії: а) духовна освіта; б) навчання релігії; в) просвітна діяльність духовенства; г) православна місія.

4) Церковне благочестя та благодійність: а) церковні Брацтва; б) церковні Попечительства; в) монастирі та монашество; г) парохіяльне життя

5) Православне духовенство в Польщі, його матеріяльне та правне положення.

В. Косоноцький.

Антибільшовицький рух на Рад. Україні.

Із Риґи прийшли відомости, що недалеко Жмеринки появився селянський повстанчий загін, який вночі напав на Жмеринку, розстріляв кількох визначних комуністів і забрав усі гроші із державного банку. Для ліквідації повстанчого загону з Києва вислано окремий військовий відділ, який прогнав повстанців у напрямку на Вапнярку.

Також у районі Винниці появились повстанчі ватаги, які 4 дневної битви розбили більшовицьке військо і примусили його відступити до Винниці.

У самій Винниці панує паніка, бо повстанці мають намір захопити це місто у свої руки.

ҐАСТОН ҐІВО.

Протест проти казки.

Я, Феде Фарфаде, ученик другої кляси ґімназії імени Радіґе, в своїм особистім імені й в імені своїх свідомих свого клясового становища, зорґанізованих товаришів підношу сьогодні прапор революції.

Проти кого? Проти наших родичів!

Не хотячи їх образити, твердимо, що вони є занадто великими ретроґрадами. Вони захоплюються навіть дрібницями: воздухоплави, проміння „Х", рад, радіо і т. п., це вже в них щось надзвичайного. А нам це все байдуже. Чи ті так звані „дива" є також „дивами" для нас? Вониж були прецінь уже, коли ми прийшли на світ.

Але не в тім наша головна журба. Робимо повстання тому, що в тім часі, коли йде поважна еволюція в усіх ділянках, нас все ще далі вважають маленькими дітьми. Ми фільософи, вчені й спортовці. А тимчасом наші батьки поводяться з нами так, начеб ми були ще в пеленках. Це нестерпне! Цього не можна ніяк погодити з нашою повагою! Що вони знають про нас, про наші змагання, про наші бажання, про наші духові потреби? Дуже мало... Отже вони під покришкою приємної забави в вільних хвилях дають нам що? Книжочка з образочками! Це нас сильно понижає. Образочки? Нам? Протестуємо з усієї сили проти такої поведінки з попереднього століття. Тим більше, що ті славні казки, якими мабуть захоплювалися наші бабки, є крайно смішні. Теперішня молодь мусить прогнати відповідального автора тих казок. Коли наші вчителі відмовляються нас зрозуміти, ми самі зуміємо оборонитися й збойкотуємо ту нестерпну людину.

Ми явно обжаловуємо п. Шарля Перо, члена французької Академії Наук, в неморальности. Між іншим його „Михальчик-пальчик" є архитвором, або радше непроминаючим памятником крайніх дурниць. У тім оповіданні є лише помилки, неможливости, дурниці й злочини. Не усунути того з дитячої літератури, значить: викликувати найгірші наслідки.

Що закидаємо цій дурній історії? Вона є повна серцероздираючих фактів. Короткий критичний розгляд дозволить публиці переконатися, наскільки наші закиди є оправдані.

1-ше. — Михальчик-пальчик ховається під стільчик і підслухує розмову родичів. І це йому вповні вдається! Які кари нам не грозили би, якби ми хотіли, на своє нещастя, піти за його приміром. То чомуж нам його дають за примір? Та похвальна бесіда для цікавости є справдішним скандалом, навіть, чи точніше: головно, коли виходить зпід пера члена Академії.

2-ге. — Перо хвалить ґадку Михальчика-пальчика, піти за камінчиками до ріки в ночі. Як це по дитячому! Михальчик мусить лізти в воду, а не дістає ні катару ні запалення леґенів. Потім, коли навіть покличемося на ті самі образки, то бачимо, що Михальчик має малесенькі кишені. Отже, якжеж можемо повірити, що вони є такі великі, що в них помістилися всі камінчики, які він кидав по дорозі?

3-тє. — Коли перше масове викинення дітей не вдалося, та погана пара знову пробує їх викинути. Ми навіть не потребуємо дуже натякати на їхню осоружну поведінку. Люди зі серцем певно разом з нами це лише осудять.

4-те. — Якже це! Настав крайній голод, а той сумний герой, немов би на те, щоби зазначити свою дорогу, бавиться роздроблюванням хліба і то тоді, коли мусить його щадити! Чи є хоч один розумний чоловік, що не обурювався би на то скрите оправдування розтратности?

5-те. — Брати Михальчика є сильніші, як він. А проте саме той мальчик стає їхнім начальником. Це він дбає про всіх, лізе на дерево, продирається крізь ліс і то без мапи ґенерального штабу, без компасу. Розкажіть це пластунам. Побачите, чи вони хоч хвилину будуть сумніватися в глупоту Перо.

6-те. — Або чи страшна потвора, той людоїд, — чи поліція нічого не знала про нього? А коли так, то чому його не арештувала? Чи ніколи її не повідомляли передше, що зникають десь люди? Бож вкінці той людоїд, маючи такий грізний апетит, мусів пожирати не лише малі діти. Припустім, що поліція вдала, начеб то нічого не знала. Чи тодішні родичі не журилися долею своїх дітей? Отже, чи наші предки були потворами? То лише частина з того, що можна подумати собі після прочитання Перо.

7-ме. — Той людоїд то останній дурень. Він думає, що за одну ніч його жертви мають час потовстіти! Може від тої мисочки юшки, яку їм лишила його жінка? Ну, ну — подумайте!

8-ме. — Щоби зняти нічні шапочки й замінити їх коронами так, що присутні того не завважуть, то дочки людоїда мусять бути в смертельному сні, а брати Михальчика мусять мати курячу сліпоту. Іншого відповідного пояснення на це нема. А потім знову лежати в ліжку в семеро й спати з короною на голові... Автор має нас за дурнів!

9-те. — Сім убивств рядом. То розумію! Дівчата наставляють просто горло під ніж, до того в темноті, без віддиху, без крику. Як це можливо?! Автор чимраз більше переборщує.

10-те. — Перо є жартуном або дурнем або просто божевільним.

Подумайте!... Діти втікають уночі. Очевидно, вони не призвичаєні до того. Отже вони проходять яких пять до шість кільометрів, а навіть і це за багато. Коли людоїд кидається за ними в погоню і то в семимилевих черевиках, вони є найбільше яких шість тисяч метрів від його домівки. Посунувши лише трохи ногу, він повинен їх дігнати. Тимчасом: ні! Перо представляє нам, як то він біжить по горбах і долинах, як переступає ріки й гори. В яких двісті кроках він повинен обійти всю Францію, бо одним малим кроком він робить найменше яких трицять кільометрів... І в цій божевільній погоні ніхто не повідомив би поліції про те, що туди біг людоїд? Що за балачки!

11-те. — Людоїд мав найменше вісімдесяте число черевиків. Якжеж можна припускати, що Михальчик міг уживати тих черевиків і не сховався в них по шию, або що біг у них, начеби були зроблені на нього?

12-те. — Михальчик, що йому сприяла жінка людоїда, замісць, щоби бути їй вдячним за те, видумує для неї якусь історію про розбишак і ограблює її з майна. Тут бачимо брехню й вимушення грошей, обтяжені до того ще й невдячністю.

13-те. — Накінець чудовим завершенням тої маси небилиць є факт, що Михальчик ізріднею щасливо живе з украдених грошей! Чиж це не тріюмф моральности?

Отже з наведених тут, лише важніших мотивів, рішаємо, щоб нас більше не годували тим Михальчиком-пальчиком, що його старенький автор написав для дітей. Предкладаємо наше прохання п. міністрові Прилюдної Освіти, вповні довіряючи його мудрости й повазі, щоби вже раз скінчити з тим нечуваним в історії літератури скандалом, який вже надто довго триває.

З французького подав

Корнило Яворівський

ЗА ОКЕАНОМ.

Прогульки до Галичини.

З Канади і Злучених Держав Північної Америки виїхало в гості до старого краю кілька т. зв. різдвяних прогульок. Учасники тих прогульок, що в більшости виемігрували до Америки ще перед війною, хочуть відбути Різдвяні Свята в крузі своєї найближчої рідні і з ними засісти до просфорки та куті під рідною стріхою. Карта такої прогульки (дешевша) до краю і з поворотом до Америки коштує 235 долярів, карта, що дасть прогульковцеві змогу відвідати ще й Париж, Альпи, Рим і Відень, коштує 408 долярів.

„Новий Канадієць" в англійській мові.

У нас вже була замітка про місячник „The New Canadian" („Новий Канадієць"), що його видає канадійська видавнича спілка „Національна Преса" з метою познайомити американсько-англійський світ з життям-буттям ріжних національностей Канади. Тому, що найближчими співробітниками „Нового Канадійця" є українці Г. Курдидик і проф. В. Біберович, найбільше уваги присвячується в цьому журналі еміґрації українській. У другому числі „Нов. Канадійця" бачимо на 1-ій стороні велику знимку нового українського епископа в Канаді, о. Василя Ладики, в окруженні духовенства, а позатим цілу низку статтей, заміток і дрібних знимок, що ілюструють життя, культуру й побут українського народу в Канаді. Окремо слід відмітити отсі статті проф. Біберовича: „Фальшива адреса" (в якій автор виступає різко проти ріжних наклепів канадійських шовіністів на українську еміґрацію), „Славянське братерство" (Про положення й долю українського Закарпаття) і „Чому ми настоюємо на назві: „Україна", „український"? Можна думати, що новий журнал поможе всім тим, що володіють англійською мовою, зорієнтуватися в українських справах і зєднає українському народові і його змаганням немало симпатій в анґльо-американському світі.

Почесний дар для ґен. Кравса.

З канадійських українських ґазет довідуємося, що Українська Стрілецька Громада в Канаді збирає почесний дар для перебуваючого на еміграції у Відні б. ґен. УГА Кравса, що, як відомо, здобув був Київ. Уривки зі споминів ґен. Кравса поміщені в цьогорічному календарі „Кан. Фармера".

Дебата українця з ново-зеляндцем у Канаді.

В університеті в Саскатуні, Саскечеван, відбулась дебата між українцем, студентом Іваном Гнатишином і студентом Витчиксоном Лембертоном, родом з Нової Зеляндії (Нова Зеляндія лежить недалеко Австралії; належить до британської імперії так, як Канада). Оба молоді студенти вже тому рік добули відзначення як промовці і дискутанти. Тому публика цікавилась їх дебатою, яку теж передано через радіо. Ще більше цікавилась публика темою. Українець обороняв погляд, що колиб прийшла нова світова війна, то британська імперія не розпадеться, а новозеляндець збивав цей погляд. Оба говорили дуже добре й цікаво, але слухачі цим разом признали перемогу новозеляндцеві.

З БУКОВИНИ.

Постанови Української Національної Партії.

Екзекутива Української Національної Партії в Румунії внесла на свойому черговому засіданні дня 14. грудня 1929 р. одноголосно такі ухвали: 1. УНП в Румунії прилучається до однодушних протестів усіх національних громадянських організацій по всіх краях світа проти нечуваних у культурному світі в таких розмірах масових арештів та переслідування наукових і культурних сил українців, селян, робітників і вояків на Вел. Україні, занятій тепер червоними насильниками Москви і її послушниками. УНП в Румунії клонить чолом перед національними мучениками за правду, волю і свободу на поневоленій Україні, висказуючи глибоке переконання, що невинні мученики своєю мукою викличуть вияв нестримного гніву всього народу проти гнобителів України та що вже не за горами час розплати й помсти за заподіяні непрошеними наїздниками злочини українській нації. 2. Екзекутива УНП одобряє парляментарну й політичну діяльність сенатора д-ра Володимира Залозецького й висказує йому повне довіря й подяку. 3. Екзекутива УНП довідалася з зачудуванням, що теперішнє демократичне румунське правительство, замісць сповнити згідно зі своїми власними заявами в Альба-Юлії і многократними обіцянками висказану недвозначно волю українського народу: завести по школах викладову українську мову, через своїх підставлених урядовців дає людям підступно до підпису заяви про задоволення народу з румунської школи, викривлюючи цим правдиву волю народу та завзиває д-ра В. Залозецького напятнувати це дивне поведення влади в парляменті.

Перед повітовими і громадськими виборами.

Читаємо в „Рідному Краю": Повітові і громадські вибори наближаються. Всі 5 буковинських повітових рад виберуть зпоміж себе обласну раду, котра буде рядити цілою буковинською областю. В цій области творять українці релятивну більшість, бо їх є аж 42%, усього населення, а румунів лише 34%. При такій кількости українського населення на Буковині повинні українці мати й відповідне число своїх радних у повітових і в обласній радах. Обєднуйтеся вже тепер і то зараз у своїй УНП, сходіться й обрадьтеся, кого вам треба вибирати за радних! Ані один український голос не сміє впасти на ніяку чужу партію, якби вона й не називалася і щоби вона й не обіцяла. Обіцянка цяцянка, а дурневі радість. А дурних уже у нас не повинно бути!

Місяць театрального фонду.

В часі від 15. грудня до 15. січня 1930 р. відбудеться на Буковині збірка на український театральний фонд, потрібний на осягнення концесії, справлення ґардероби, декорації, занавіс, реквізитів, музикалій і т. д., словом: на створення і здвигнення українського народнього театру в Румунії. До збірки закликають т-во „Міщанський Хор" і управа української театральної дружини.

Боротьба з комунізмом у Фінляндії.

Фінляндський парлямент ухвалив надати урядові повновласть уживати найбільш радикальних засобів для боротьби з комунізмом. Уряд думає утворити окремий комітет для неї цілі. Більшовицька преса трубить на алярм та погрожує, що ця ухвала парляменту попсує відносини між СРСР, і Фінляндією.

Д-Р МИХ. СКОРИК.

ЗВІДКІЛЯ ПОХОДИТЬ РУСЬ?

Теорія кельтського походження Київської Руси з Франції. З географичною картою. Прага 1929. Формат 8. 128 ст. Написав **Сергій Шелухин,** професор українського університету в Празі.

Тому, що отся оригінальна праця появилася вже перед кількома місяцями, а ніде про неї не було згадки, постараюся передати головні думки автора, в тому переконанні, що вона може зацікавити не лише історика-фахівця, фільольоґа, але й широкі круги українського громадянства.

Автор, не претендуючи на непомильність у висновках, подає для нього безсумнівні факти, з котрих по правничому, кермуючись льоґікою, доходить до переконання, що Київська Русь свою назву виводить від кельтів, які прийшли на Україну і злилися з українським славянським народом антів кровно й духово в антропольоґічну одноцілість, яка зветься українською нацією. Українська суспільна, державна орґанізація та культура витворилася при співучасти кельтів.

Наука — не політика, а шукання істини і служба їй. Тому не тяжко виказати нестійність норманської теорії, бо вона не наукового, а політичного походження.

Політики, які на норманізмі побудували початки свого російсько-московського унітаризму, ввели норманську теорію походження Руси в шкільні підручники і тому ця теорія найбільше знана й поширена.

Норманісти початок руської теорії приняли на 862 р. і замкнули очі на всі противорічности — в імя унітаризму. Що Середземне Море в літописах також варяжське, що літописець виключив Русь зі шведів, норманів, англійців, ґотів, що розповідає окремо про дві Руси, одну зайшлу, а другу метропольну та вказав на цю останню на півдні нинішньої Франції поруч з волохами і ґаллями, яких називає галичанами — на це норманісти уваги не звертають.

Про Русь Чорноморську, Амастридську, Суражську, леґенди про Русь з народу Зар-Дан від Евксінонту, про Русь з Хорватії, про Русь з Панонії не згадується, бо це Руси з півдня, а не так, як їм треба, з півночі.

Що на Україні істнував феодалізм, а в Московії його не було, що в Московії ніяких слідів „Руської Правди", а зате на Україні більше спільноти в законодавстві з чехами (Раковіцкі, Леонтович, Їречек) і полудн.-західною Европою, що Москва завжди була звязана з Азією і що Україна завжди вела боротьбу з Азією, звістки Йордана, Прокопія, вісти Київського Літопису про розселення славян з Придунайщини — це все промовчується в імя єдности руських племен. А всі наукові проби захитати теорією єдности і суприматією півночі — Московією над півднем — Україною нищилося, як послідовно винищувалося і сам український нарід. Тому питання про походження київськоої Руси, котра династично була звязана з Византією, Францією, Англією, Угорщиною, Чехією, Німеччиною й ін., коли ще Москви і на світі не було, має великий інтерес і для всесвітньої історії.

Покликуючись на літопис, запевнюють, що в нім Варяжським Морем названо виключно море Балтійське. Так не є. Київський літописець Варяжським Морем називає не одно море, а систему морських вод Західної Европи, тобто Балтійське Море, Німецьке, Атлянтійський Океан, Середземне Море, бо над „Варяжським" Морем, як подає літопис, живуть: свеи (шведи), урмани (нормани), готи, **Русь,** агняни, (анґличани), галичани (ґали, кельти), Волхва (італіяни), римляни, німці, корлязи, вендици, фрягове й інші аж до Африки („сосідяться з племенем хамовим").

В иншім місці літопис каже, що Нева впадає до Варяжського Моря, „и по тому морю (Варяжському) внити даже до Рима, а от Рима прити по томуже морю (Варяжському) к Царгороду, а от Царгорода прити в Понт море (Чорне)". Тому в леґенді про ап. Андрія він з Київа прийшов у Новгород, а з Новгороду „иде в варяги и приде в Рим". Це шлях через Далію та Італію і зветься він шлях „в варяги".

Провіривши літопис, автор твердить, що варяги — це не один нарід, а сукупність народів Зах. Европи. А варягами літопис називає всіх чужинців, як це ясно з „Руської Правди", як і тепер в українській мові варягом зветься чужоземець, закордонний, а Русь (давня) — це також варяги, але не шведи, не анґличани, не ґоти і т. д. Н. Костомарів пише, що варягами звалися всі народи Зах. Европи і тому римо-кат. віра — варяжська віра, ксьондз — варяжський піп.

З літопису ясно, що під галичанами треба розуміти ґаллів (кельти по латинськи: ґаллі), котрі живуть над Варяжським Морем — в нинішній Франції. Там, на півдні Ґалії, жив кельтський нарід, який після Юл. Цезаря, Ціцерона, Птольомея й ін. звався **Rutheni** (th = s) — Русини, Русь; територія звалась **Ruthenia,** а держава: **Ruthenia civitas. Rutheni** — це ґаллі (галичани), а окремо від інших кельтів (ґаллів) назвав їх літописець з тоїж причини, з якої назвав окремо волохів (Півн. Італія) та римлян, що свідчить про те, що був добре обзнакомлений з племінними відтінями поодиноких груп народів.

З історії відомо, що **Rutheni** — Русь (по грецьки: **Rutheni — Rhos** — Русь) вивандрували зі своеї вітчини, полишаючи у себе і всюди, де були, топографічні назви. Що Русь вивандрувала зі своеї вітчини, знає і літописець, кажучи, що Рурик, ішовши на чужину, „пояша по собі всю Русь".

На Україні біля гирла ріки Дону в договорі греків з ґенуезцями 1169 р. згадується руське село — Росія: про те село згадує і Рубрук 1257

Відгуки дня.

Гін до гуморесок.

(Майже правда.)

Загально відома річ, що нема письменного українця, який не написав би бодай одної поезії в своїм життю. Одному це трапилося на шкільній лавці, другому на бюровім кріслі, третьому на смертній постелі, але кожному це трапиться. Тому наша література має так багато поезій, а так мало поетів.

Останніми часами я заобсервував ще одно явище: Крім обовязкової одної поезії, кожний українець хоче ще написати одну гумореску, або „майже гумореску". Діється це тоді, коли когось так зіпруть „вітри", що він не може втримати і тільки шукає форми та місця, як і де виладувати цей творчий баляст.

Один це робить приватно, на іменинах, відвідинах і сходинах — тоді сам регочеться зі своїх дотепів, другий робить це публично, в часописах, чи журналах — і тоді вірить, що цілий наш світ регочеться.

Цей другий тип „сміхотворців" небезпечніший, бо часто хоч і нааврикає Бог зна чого, то з огляду на посуху матеріялів у часописах, легко дібється видрукування свойого твору.

Все-ж таки думав я, що деякі фахи не мають такого сильного гону до писання гуморесок, з огляду на своє заняття, і психічну конституцію.

Возьмім наприклад математиків. Ціле життя пересуваються перед їхніми очима ряди чисел мов похоронні кондукти, ціле життя бачать вони заплакані обличя вигнаних від таблиці учнів, щораз приходиться їм витягати рижні корені і косинуси — деж, думаю, серед такої атмосфери може зродитися охота до гуморесок, „майже гуморесок" і т. п. авторелям?!

А прецінь і це можливе! Досить переглянути „Діло" з 25. грудня 1929, щоби переконатися про те.

На 4. сторінці розсівся там великий фейлетон Миколи Мироновича — математика: „Ще про правопис — майже гумореска".

Уявляю собі:

Ходить пан Миронович по кімнаті і думає, в який би то спосіб сказати комплемент нижче підписаному. Досі вважав його шановний математик за комплетного дурня, але тепер виходить, що ні, що ще є на світі більші дурні.

Пріє математична голова, шукає способу, аж нараз — спасенна думка! — адже Академією Наук „було видано нового правопису..." Далі за те, як за стебелинку на глибокій воді!

Сів Микола Миронович за стіл і жде на натхнення. Воно обовязково прийде, бо й тема капітальна і настрій вимріяний.

Тема: Новий український правопис, можна тут і весело і поважно.

Настрій: Жінка спить, а сміхові мязи дригають і дрижать.

Замочив математик перо і шкварить.

Наперед дещо про себе (поважно):

„Та ще прикріше, коли доведеться самому писати про математику. Я не знав як писати і довго не писав по українськи..."

Нехай, мовляв, люди знають, що він нехтобудь.

Потім про правопис (мішано: весело з поважним):

„...Та дуже скоро, я найшов так багато „дивних" для мене слів, що перші сторінки книжки були цілі червоні" від підчеркування... „Вкінці, щоби не задуситися, на голос реготуся".

Вкінці про нижче підписаного (виключно весело):

— Чого смієшся? — питає жінка.

— Щож я маю сказати? Що такий дурний як Чіпка?'

А ще далі:

— ...„Або ні, піду ліпше до Чіпки порадитися. Він не є такий цілком дурний, як я собі думав".

Микола Миронович скінчив, дав крапку, обтер піт з чола і зареготався так, що збудив би переляканого небіщика.

Другої днини віддав твір до редакції. Мої редакційні товариші признали це все дуже веселим, а слова, звернені на мою адресу великим комплиментом.

Мали цілковиту рацію.

Адже далеко приємніше бути меншим дурнем, ніж виглядати на меншого. Тим більше, що я знаю дуже багато людей, які виглядають на далеко розумніших...

Галактіон Чіпка.

як Casale de Ruthenis. Над Середземним Морем такі назви: Ruscino, Rusadir, Ruthisia, Ruspae, Rusconia, Ruslcade, Ruspina, Rusazus, Rusucuru, Rusticona — це торговельні кольонії Руси.

Галія мала таке положення, що кельтам тяжко було вдержатися на своїй території. Галлі розходилися по всій Европі, по Африці та Азії. В III. віці перед Хр. богато їх переселилося в Малу Азію — це ґалати і край ґалатія. Стрічаємо їх у Тракії над Чорним Морем і на Піренейському півострові — це Gallaecia, Galicia, з мешканці Galici — галичани, порт Portu-Gal (Porto-Cale) і край Португалія.

Кельти-галлі знали і шлях на Україну, про що свідчить назва кельто-скифів, давніх мешканців України.

У V. віці підчас рухів народів галлі вийшли знад Родану і по Дунаю пішли в Норік і Панонію, а звідти частина на Карпати (Бої — Бойки) і до Азовського Моря до Тмуторокані. Це була та Чорноморська Русь, що пізніше заняла землю полян — Київ. Культурні взаємини України з Норіком давні, про що свідчать стиль будови (шостикутні двері в Юваві й Полтаві), різьби на дереві, металеві вироби Гальштату також, які знайдено коло Збруча й Києва.

В християнській катакомбі Ювави (Salzburg) є плита з написом по латинськи „Року Божого 477 Одоакр, князь Русинів (Rex Ruthenorum), Геніди, Готи, Угри і Герули... убили Максима з його 50 товаришами... а провінцію Норцію мечем і огнем спустошили". Це той сам Одоакр, що заняв і 14 років правив Римом. Про це знали добре на Україні, бо в літописі С. Величка поміщено рукопис 1648 р., де кажеться, що Одоакр з Руссами заняли Рим — „то нам теперь киталом оних древних Русов, продков наших, кто может возбранити діяльности воінственної і уменшити отваги рицерскої"?

(Продовження буде.)

Із французького парляменту.

Дня 24. грудня на останнім передсвяточнім засіданні французького парляменту комуністичний посол Кашен виступив із промовою в якій вихваляв державний лад у СРСР й критикував умови робітничого життя у Франції. Мінїстр закордонних справ Бріян, відповідаючи цьому комуністові доказував, що радянський уряд держиться тільки терором і що робітники в СРСР живуть у гірших умовах як у Франції.

Після цього промовляв посол Брак, який гостро виступив проти мадярського уряду, доказуючи, що Мадярщина зброїться, приготовляє нову війну, а репараційних зобовязань не хоче виповнити і не може, бо всі фонди Мадярщина уживає на узброєння.

Засідання ради французьких мінїстрів.

Дня 23. ц. м. у Парижі відбулось засідання французької ради міністрів, яка зібралась у тій цілі, щоби іменувати делегатів на конференцію в Газі. Другою справою над якою радила рада міністрів, була справа амнестії провідника розлістів Леона Доде, який втік до Бельгії і старається про поворот до Франції. Остаточне вирішення цеї другої справи відложено.

Атентат на аргентинського президента.

З Нового Йорку телеграфують, що в Буенос-Айресі виконано атентат на аргентинського президента Іріґоєна. Атентат виконав один анархіст, відомий зі свого фанатизму й безоглядности. У хвилині, коли президент висідав із автомобіля, цей анархіст стрілив до нього кілька разів, але не вцілив ані разу. Після атентату анархіст почав утікати, але прибічна сторожа президента і поліція розпочала стрілянину та поклала його трупом. Президент здоровий вернув до дому, а по дорозі населення міста витало його ентузіястичними окликами.

Румунський пресовий закон.

У Букарешті появився проєкт нового пресового закону про образи членів королівської ради, реґенційної ради, урядових установ. Цікаве в ньому те, що підлягатиме карі також образа предків короля, отже й бувш. архикнязя Карла.

Потребу такого закону пояснюють щораз гострішими нападами опозиційної преси на „урядові особи". Найбільше пікантною прикметою цього нового закону є те, що всякі образливі епітети на згадані урядові особи й органи будуть карані й коли вони висловлені... в листах.

Радуйся XX-ий віку'

Папа про італійський уряд.

Папа виголосив у „Святій Колегії" святочну побажальну промову, в якій висловив недвозначно жаль, що італійський уряд не дотримує своїх зобовязань принятих у конкордаті. Католицька діяльність надибує на перепони. Хто каже, що Ватикан веде політику, той поширює очевидну брехню й наклеп, що ображає самого папу.

„З католицькою пресою поводяться недобре, а навіть зле і з ненавистю. Є це болючий факт, який можна ствердити напротязі всього року, аж до останніх днів".

Одну частину своєї промови присвятив папа натякам на сумне явище, що уряд дозволяє, а навіть піддержує видання книжки, що явно має характер протирелігійної політики.

Чого домагається Індія?

Індійський центральний комітет, що підготовляв національні домагання Індії у протилежности до праці англійської офіціяльної комісії „Симона", оголосив тепер своє справоздання. Воно має 428 сторінок, з яких лише пята частина є дійсним зясованням домагань.

Мінімальні домагання Індії такі:

1) Англія повинна заявити, що метою англійської політики є зробити з Індії домінію; 2) провінціяльна автономія і частинна відповідальність центрального уряду супроти індійського парляменту; 3) Індії не треба ніяких дальших комісій і дослідів, а негайні практичні заходи, щоби здійснити покладену ціль. Справоздання висловлює осторогу на адресу Англії, що може є це остання нагода для неї дійти до мирного порозуміння з індійським народом.

Мирові переговори між СРСР і Китаєм.

З Москви повідомляють, що мирові переговори у Хабаровську вже мають позитивні висліди. Представники урядів СРСР і Китаю підписали договір про „статус кво" у справі східньої залізниці. Остаточне унормування спірних питань відложено на конференцію, що відбудеться 25. січня 1930 р. Договір підписаний у Хабаровську є побідою дипльоматії СРСР. На підставі цього договору Китай мусить розвязати всі білогвардійські російські організації у Манджурії. Полонені як військові так і цивільні будуть випущені на волю. Східньо-китайська залізниця віддана під контролю СРСР.

Амнестія в Саксонії.

З нагоди різдвяних свят міністерство справедливости Саксонії амнестувало 179 вязнів, між якими велика кількість політичних. Вязнів випущено на волю ще 23. грудня, так що вони мали можність святкувати Різдво у себе вдома з родинами.

Новий атентат у Болгарії.

Болгарська преса повідомляє, що на шляху Пірот—Ніш невідомий осібняк підложив бомбу під поїзд. Бомба експльодувала, наслідком чого загинуло 3 пасажирів, а 8 осіб було ранених. Ціль замаху невідома.

На організаційному фронті.

БОРЩІВЩИНА.

Дня 16. XII. ц. р. відбулося велике повітове віче в Борщеві. Вічем проводив о. декан Курдидик з Циган. Присутніх було понад 500 осіб. Реферати виголосили: д-р Володимир Чировський, адв. з Борщева, про самоуправу, сен. Бараник про школу, повітовий секретар Обєднання Петро Гораль про орґанізаційні справи партії і пос. о. пралат Куницький про справи політичні. Віче пройшло з величезним успіхом і навіть радикали й уппісти, яких було на вічу чимало, висказуються про нього з повним признанням. Резолюції у справах політичних і шкільних не дозволив ухвалити присутній на вічу комісар староства, проти чого присутні ремонстрували. Відспіванням національного гимну закінчено віче.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Проф. Бартель виїхав у Варшаву.

Нині утворять уряд.

У четвер виїхав проф. Бартель у Варшаву. На Замку відбудуться в пятницю дальші конференції. В пятницю, а найдальше в суботу буде готовий уряд. Потім проф. Бартель поїде у Спалу та предложить президентові держави лісту нового кабінету. Часть дотеперішніх міністрів мабуть остане в кабінеті. Проф. Бартель сказав представникові А. В.: Колиб не вроджений мені оптимізм, я був би не приняв місії створення уряду.

Франц.-нім. зближення збільшить безпеку Польщі.

На засіданні французької палати депутованих у дискусії над бюджетом мін-ства закорд. справ сказав Еріо, що гарний проект европейської федерації повинен скоро здійснитися. Вона повинна основуватися на рівности й свободі, а молодим державам забезпечувати тісамі права, що й вел. державам.

Опісля Бріян сказав, що його співпраця з Тардіє є й остане щирою, без уваги на всякі спроби розлучити їх. Коли Франція переговорювала в справі льокарнського договору, все дбала про це, щоби не посвячувати інтересів ніякого малого народу. Польський міністр закордонних справ — говорив Бріян — не боїться фр.-нім. зближення. Навпаки такі договори можуть лише збільшити безпеку Польщі. Бр'ян зазначив, що Бенеш висловився подібно. Пригадує, що причинився до усунення поважних труднощів, які повстали в звязи з безпекою на Гор. Шлеську.

Тому несправедливо є закидати Франції егоїзм. Вкінці Бріян ствердив значний поступ пацифікації від часу Льокарна, але признав, що здає собі справу із потрясення, якого зазнала людська совість, бо лекше є дослухатися в тім чи іншім народі геройства, ніж слів мира. Та наскільки це покажеться конечним, сам піду як паломник, щоби поклонитися мирові. Гадаю, що коли бажається мира, то треба приготовитися перед заключуванням таких пактів, як париський. Відповідаючи на ріжні критики закорд. політики, Бр'ян сказав: Опозиція не вказує нам, чим теперішню політику можна заступити. Колиж опозиція думає, що уряд помиляється, хай візьме відповідальність за всякі резолюції, що відповідають її становищі. Ще не запізно. Поїзд у Гаґу не відїзджає.

Австрійські репарації скасують.

Віденський кореспондент „Сандей Таймс-ів" довідується, що на другій гаґській конференції скреслять усякі репараційні зобовязання Австрії. Вел. держави порозумілися, що було би безцільно вдержувати на папері й надалі фікцію австр. репарацій.

З театру.

КООПЕРАТИВА УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР У ЛЬВОВІ (Театр ім. Тобілевича): „ОЙ НЕ ХОДИ ГРИЦЮ ТА НА ВЕЧЕРНИЦІ".

Невмируща пєса Старицького, що вже відбула навіть свій ювилей на сцені міського театру у Львові. І хоч її вік дуже поважний, хоч її переграли і професійні театри і всякі аматорські гуртки тисячі разів, — вона все ще є атракцією для широких кругів публики, вона все ще — невмируща.

З приємністю слід відмітити, що наш театр звставив „Ой не ходи Грицю" дуже дбайливо, при чому праця режісерії слідна і в тому, що деякі зайві сцени скорочено або викинено зовсім (прим. сцену з ворожкою). На цьому пластика й оживлення пєси тільки зискали.

З виконавців на перше місце вибилася безумовно п-і Кривіцька в ролі нещасної Марусі. Була колись у нас у цій ролі незрівняна Рубчакова, незрівняна в ній також і п-і Кривіцька („в театрі — як сказав один німецький критик — не слід робити порівнянь"). Її гра у всіх найдрібніших деталях передумана і глибоко відчута, так, що зводі треба було замикати в собі віддих, аби переживати разом з нею її безмежне горе і не пропустити мимо ні одного її слова, ні одної фрази. Все у неї: тембр голосу, вираз облича, кожний рух, вказували на те, що це грає велика артистка. Шкода тільки, що п-і Кривіцька не має змоги виявити цілої скалі свого таланту в інших, більш підхожих для неї ролях.

З респектом треба поставитися й до п. Базилевича, що в ролі Гриця виявився гідним партнером п-і Кривіцької. Його гра не лишала нічого до бажання, а гарний, потягаючий голос гідний безумовно більшої сцени. Приємну несподіванку зробив нам п. Боровик, що в невдячній ролі Хоми створив незвичайно влатну креацію, в чому й виявився його всесторонній талант. П-і Совачева в ролі матери грала з фінезією і незвичайною рутиною, так, що її креація відпитої жінки просто клясична.

З виконавців помешних роль слід назвати п. Ленську в ролі Галини, п. Паздрія в ролі Потапа і п. Блавацьку в ролі Дарини. Всі вони достроювалися в загальному до гри чолових виконавців. Окремо треба тут назвати п. Нікитина, що у веселій партії Дмитра, яку грав з бравурою, мав дуже вдячне поле до попису.

При кінці варто ще зазначити, що всі збірні сцени, хори й танці були виведені як слід. Публика цим разом дописала — з виїмкою перших місць, що світили пусткою. *І. Н*

НОВИНКИ

— **Хто убив архикнязя Фердинанда?** Як відомо, про вбивство архикнязя Фердинанда у Сараєві кружляли найріжнородніші вісти: були вісти, що його вбито з ініціятиви сербської революційної орґанізації, яка працювала під наказами Білгороду, дехто впевняв, що Фердинанда вбили з власної ініціятиви студентські орґанізації босняків зі Сараєва, були навіть такі поголоски, що Фердинанд упав жертвою віденських політичних інтриґ, що мали джерело в палатах Франц Йосифа І. та в домах членів габсбурської династії, яка бажала бачити на австрійськім престолі Карла І. На днях у парижськім журналі „Ле Монде Сляве" французький слявіст Міссе, який довго жив у Білгороді, помістив статтю, у якій на підставі зібраних документів доказує, що Фердинанда вбила босняцька революційна орґанізація з власної ініціятиви, але матеріяльно роботу цеї орґанізації взагалі, підтримувала сербська „Народня Оборона" і сербське товариство „Чорної Руки".

— **Мюнхен урочисто витає Томаса Манна.** Як відомо, Томас Манн від довшого часу жив і живе тепер у місті Мюнхені. З нагоди признання йому нагороди Нобля, міська управа Мюнхена улаштувала урочисте свято, на яке був запрошений і Томас Манн. Бурмістр Мюнхена у своїй промові заявив, що частина тої слави, яка припала тепер Маннові, припадає також духовому життю Мюнхена, де живе лавреат Нобля. Представники визначніших інститутцій Мюнхена зложили Маннові ґратуляцію. Томас Манн у промові заявив, що підчас своєї останньої подорожі до Штокгольму ріжні міста витали його так, що він зворушений до глибини душі і щасливий як ніколи в житті.

— **Пророцтва пані Теб.** Про політичні пророцтва пані Теб писала вже преса нераз. Деякі з її пророцтв сповнилися і це спопуляризувало її імя. В останніх часах ця жінка-пророк пророкує недалекий упадок більшовизму: „В найближчому часі свята Русь побачить кінець більшовицьких страхіть. Той, хто визволить Росію від більшовицької неволі, тепер є в червоній армії і вже приготовляє переворот". Так пророкує пані Теб, а ми: „Поживемо, побачимо".

— **Із Вильна до Минська.** Білоруський комуніст, голова робітничої професійної орґанізації у Вильні, Туркевич, який мав бути арештований за комуністичну аґітацію, втік із Вильна до Минська, де більшовики дали йому працю в слідчім уряді, що розглядає справи поляків і литовців.

— **Пачеллі на місце Ґаспарія.** З Риму пишуть, що новоіменований кардинал, недавній папський нунцій у Берліні, Пачеллі, назначений ґенеральним секретарем Ватикану на місце Ґаспарія. Пачеллі переїзджає з Берліна до Ватикану, а Ґаспарі буде мешкати у приватній віллі під Римом.

— **Святий Вечір Шобера.** Державний канцлер австрійської республики, Шобер, у навечеріє Різдва Христового вечеряв разом з державними урядниками, які не мають родини й улаштували собі спільну святу вечеру у великій салі дирекції поліції у Відні. Спільно з Шобером прийшла на цю урядничу святу вечеру і його жінка. Зібрані гості ентузіястично витали свого канцлера.

— **Памятник Сталіна.** З Москви повідомляють, що московська міська рада обмірковує проект будови памятника Сталіна із нагоди його уродин. Ці уродини святкує Москва дуже урочисто. Рада мотивує свій проект великими заслугами диктатора Сталіна для справи комунізму і світової революції. Світової революції і не видно, вона нікому не сниться, хіба що Сталінові, але памятник за заслуги для справи цеї революції мабуть таки буде збудований та стоятиме в Москві деякий час.

— **Проти релігійних переслідувань у СРСР.** У Льондоні відбувся мітинг та демонстрація

проти релігійних переслідувань у СРСР. У тих демонстраціях взяло участь 6.000 осіб. Промовляли: льорд Бретфорд, головний рабін Льондону, священик Гоф і швайцарський адвокат Обер, предсідник Ліги для боротьби з комунізмом. На мітінгу ухвалено такі резолюції: „Збори віруючих в Єдиного Бога протестують проти жорстоких переслідувань релігії в СРСР і закликають всіх, хто вірить у Бога й бажає свободи віри, працювати для здобуття релігійної свободи в СРСР; 2. англійський уряд повинен ужити всіх зусиль, щоби радянську владу приневолити припинити релігійні переслідування; 3) цей протест висилається всім урядам европейських держав".

— **Нова комета.** Краківська астрономічна обсерваторія запримітила нову, невідому досі комету, сьомої величини. Ця комета находиться у системі Геракля. Запримічено, що вона щораз більше наближається до землі і через деякий час можна буде її бачити виразніше.

— **Дотепний анонс.** У всіх віденських часописах появився одного дня такий анонс: „Молодий кавалер, з аристократичної сімї, відомий зі своєї краси й елеґантности, власник фабрики і віллі, аматор спорту і мистецтва, шукає собі товаришки життя не конечно гарної, але милої, без приданого, бідної, але чесної". Наслідки того анонсу були сензаційні. До редакції найшло майже 1000 листів для невідомого жениха і цей женях відповів усім кандидаткам на товаришку його життя листовно та запросив усіх до парку на стрічу і то на одну і ту саму годину. У парку в означенім місці перед бальконом дому зібралося майже 1000 дівчат, вдів і розвідок, всі вони хвилювались, ждали жениха і кожна дивувалась, що цих кандидаток до подружжа так богато. Якеж було розчарування жінок, коли замість сподіваного аристократа та фабриканта, на бальконі дому явився молодий священик, відомий у Відні релігійний фанатик, який почав до зібраного жіноцтва релігійну проповідь та признався, що це він ужив газетного анонсу як засобу стягнути до парку легкодушних дівчат, щобй могти проповідувати їм моральність і читати святе евангеліє. Половина присутних жінок, обурена на священика, повтікала відразу, обкидаючи проповідника злобними епітетами, а половина всеж вислухала священика і спокійно приняла його слова про суєтність земської любови і щастя та про те, що єдине є на потребу — царство небесне.

— **Загадочна смерть жінки комуніста.** В однім льондонськім готелі найдено труп жінки більшовицького урядовця торгівельної місії, Бельгарда. Бельґард був деякий час визначним урядовцем радянського банку у Льондоні, попав у неласку комуністичної партії, був відкликаний до Москви, де пропав без сліду. Останніми часами жінка Бельгарда дістала з Москви лист, що її чоловіка начебто розстріляно і це мабуть привело її до самогубства.

— **Після замаху на віцекороля Індії.** З Льондону пишуть, що слідство доказало участь комуністів у бомбовім замаху на віцекороля Індії і виявило, що цей замах виконали індійські націоналісти з наказу емісарів III. Інтернаціоналу. Комуністам не подобалась праця віцекороля в напрямку пацифікації політичних відносин в Індії і тому вони хотіли його згладити з цього світа. Досі арештовано понад 20 осіб, підозрілих у співучасти в цьому замахові.

— **Розводи у СРСР.** Дотепер у радянських республиках розводи переводились в компетентних урядах цілком безплатно. Недавно рада народніх комісарів видала розпорядок, яким заведено деякі оплати за переведення розводів. Висота цих оплат назначується в залежности від маєткового стану заінтересованих осіб. Радянська преса пише, що наслідком введення оплат, у Москві значно зменшилася кількість розводів і то аж так, що минулого року у Москві денно розводилось 70 пар, а тепер тільки 25 пар денно.

— **Подружжя дітей в Індії.** В Індії ще й тепер панує звичай вінчати малих дітей. Особливо в окрузі Бомбаю індійці женяться в діточім віці. Коли дівчина маючи заледви кілька літ вийде заміж, а її чоловік умре, то вдова не має права виходити другий раз заміж. Льондонська преса пише, що за один день в ґубернії Бомбаю повінчалось 600 діточих пар. Англійський уряд видав на днях новий закон, яким заборо-

нено індійцям женитись перед 18 роком життя, але індійці протестують проти цього закону і не виконують його, бо цей закон нарушує їх релігійні та національні традиції.

— **Флямандська малярська вистава у Відні.** У січні 1930 р. у Відні відбудеться вистава праць флямандських малярів із 15 і 17 віку та сучасних. Бельгійський уряд дозволив перевезти до Відня на виставу всі найкращі флямандські картини із брюсельського музею. Будуть виставлені також флямандські картини, переховані в музеях Відня, Берліна, Дрезна й Мюнхену.

— **Поважна кара за недодержане слово.** У Детройті відбулася судова розправа проти одного багатого землевласника, Адольфа Шульца, якого поставила перед суд його бувша наречена. Акт обвинувачення закидує йому, що він 5 літ обіцював нареченій оженитися з нею, а потім покинув. Суд засудив Шульца на кару 450.000 долярів, які невірний наречений має виплатити своїй колишній нареченій за компромітацію її імени і недодержання слова джентельмена.

Памяти небуденного громадянина.

Ще в вересні ц. р. помер в Озірній **Тимотей Стебницький**. Власник моторового млина в названій місцевости та поважний член українського громадянства Тернопільщини. Умер, і на тому, здавалосьби кінець. Засипали яму, родина поплакала, посумували хвилинку знайомі — і тим виконали обовязок, який накладає на найближче оточення смерть одного його члена.

А проте не буде марною витратою часу, коли приглянемося життю бл. п. Стебницького. Прийшов на світ в 1868 р. у Волі Мазовецькій к. Микулинець (Тернопільщина) як син українця, політичного еміґранта з б. царської Росії. Батько не цікавився освітою сина. Молодий Тимотей кінчить тільки народню школу в Микулинцях і вже в 14-ім році життя йде сиротою на науку до млина. Маючи 18 літ придумує деякі уліпшення до млинської машини, яку будує примітивним способом. Оглянув це один інжинір німець, провідну думку і основу винаходу розбудував та опатентував для себе.

З ранніх літ працює покійний власними силами над доповненням своєї освіти. Опановує добре німецьку мову, вчиться пильно рисунків, так потрібного йому фаху. Після скінченої військової служби вибивається як будівничий млинів і їх управитель. На початку 1900 років вписується на фаховий млинарський курс львівської техніки і доповнює там свою теоретичну освіту. Власною ініціятивою, життевою відвагою, живим і відзивчивим розумом доходить до певних засобів і вже в 1913 р. будує власний млин у Висипівцях (терноп. п.), а вкінці великий моторовий млин в Озірній. А що до кінця життя не покидала його думка власної освіти, доказом на те є обставина, що дуже добре опанував столярство, деревне та залізне токарство. Вже в цьому році отворив робітню деяких машин і приладь, потрібних у млинарському ремеслі. Сам виробляв: лушарки до чищення збіжжа, сортівники до гречаних круп, машини до чищення ґрисіку, холодники до каміння і вальців. Поліпшив і удосконалив плоскі сита (плянзіхтери), які витреваліше працюють, не потрясають мурами будинку і значно вигідніші для обслуги. В додатку був дуже добрим садівником і пасічником. З пасіки доробився також гарного майна.

Покійний Стебницький діяльний і в громадському житті. В кожному місці свого побуту ставав до роботи. В Микулинцях діяльний член Виділу читальні і голова „Сокола". Тамже виготовляє пляни і переводить будову „Народнього Дому". В Озірній є членом основателем позичкової кооперативи, головою Надз. Ради споживчої кооперативи, ставлеником українського громадянства на начальника громади. А вже не згадувати про його грошеві жертви, котрі він щедро уділював і товариствам і особам із майна, яке добув собі власною, твердою працею. Загально шанований і люблений задля чесности, працьовитости і гуманного відношення до кожного.

Вкінці і це годиться зазначити, що в часі останніх виборів до Сойму і Сенату віддав свою працю для Українського Націон. Демокр. Обєднання як його карний член. Переглядаючи сторінки партійної преси з цих днів, бачимо його часто на вічах і нарадах, при організаційній роботі, чим чимало причинився до побіди партії.

Кажуть, що великий вплив на формування молодого покоління мають життеписи тих людей, котрі серед трудних умов добувають собі не тільки місце в житті, але стають і творчими в ньому і для нього. Тому в часах, коли особиста ініціятива, тверда воля опанувати життя своїми духовими силами, так дуже потрібні, а одночасно так мало цих прикмет видимо у загалу людей, може наших кілька слів буде мати і своє педаґоґічне значіння. Бо світ здобувається не скиглінням, не закладеними руками, але працею, знанням і характерним та річевим відношенням до світу і життевих завдань. А зразком у цьому напрямі був Покійний.

Сен. Михайло Галущинський

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Михайло Куцериб, б. директор суд. канцелярії в Тернополі і Перемишлі, помер 17. ц. м. в Маґерові в 52. році життя. Покійний любив щиро свій нарід і горячо опікувався українською шкільною молоддю. В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооператива Український Театр у Львові (театр ім. Тобілевича). — (Саля Ремісничої Палати, пл. Стрілецька):

Субота, 28. XII., год. 7·30 веч. „Детектив" фарса на 3 дії Масницького (премієра).

Неділя, 29. XII., год. 3 пополудні „Несподіванка".

Неділя, 29. XII., год. 7·30 веч. „Меді" оперетка Штольца (остання вистава).

Великий Міський Театр:

Пятниця, 27. грудня, година 7·30 веч. Княжна Шікаго.

Субота, 28. грудня, год. 3·30 попол. Чудодійний перстень (представлення для дітей і молоді).

Субота, 28. грудня, година 7·30 веч. Княжна Шікаго.

Малий Міський Театр:

Пятниця, 27. грудня, год. 7·30 веч. „Щодня в 5-ій".

Субота, 28. грудня, год. 7·30 веч. „Щодня в 5-тій".

Театр ревії „Гонг" — в салі кіна „Кольосей":

Четвер, 26. XII., „Львів у ночі"; дві вистави: год. 7·30 і 9·30 веч.

Кіна.

АПОЛЬО: Ноїв ковчег (Дольорес Костельо, Джордж О' Брієн).
КАСІНО: Княжна Ольга (Гарі Лідтке).
КОЛЬОСЕИ: Князь у неволі (Том Мікс).
ЛЕВ: Ноїв ковчег (Дольорес Костельо, Джордж О' Брієн).
МАРУСЕНЬКА: Щораз скорше (Гарольд Льойд).
ОАЗА: Найгарніша жінка Парижа.
ПАЛЯС: Звукова фільма „Білі тіни". (Діється на Полінезійських островах).
ПАН: Арабська авантюра (Дві арабські ночі).
ПАСАЖ: Чорний їздець (Уіліем Десмонд). Тиждень Пата та Ґомонта й американська комедія.
СІИЛЕВЕ: Білі ночі (Лявра ля Плянте)
ФАТАМОРГАНА: Венера (Констанція Гальмедж).
ХИМЕРА: Роман графині Л.
УТІХА: Пат і Паташон, як герої.

Програма радіо.

Субота 28. XII. 1929.

Варшава (1411,7) 12·05 Грамофони. **Краків** (312,8) 17·46 Трансмісія з Вильна. **Ляйпціґ** (259) 19·30 Веселі пісні. **Талін** (296) 20·15 Естонська танкова музика. **Льондон** (356,3) 16·30 Концерт орхестри летунів. **Берлін** (418) 15·20 Програма для молоді. **Стокгольм** (436) 18·30 Кабарет. **Рим** (441) 21·02 Військова орхестра. **Прага** (487) 19·00 „Дон Жуан" Моцарта. **Брюссель** (509) 21·15 Концерт. **Відень** (516,3) 19·15 Арії та пісні (ірляндські, шкоцькі, англійські). **Будапешт** (550) 18·40 Концерт співака Венчеля. **Москва** (825) 15·30 Німецька музика. **Ленінград** (1000) 14·15 Квартет Авера. **Париж** (1725) 20·25 Новорічні пісні Маестер.

Неділя 29. XII. 1929.

Варшава (1411,7) 10·15 Богослуження з Вильна. **Краків** (312,8) 14·15 Трансмісія з Варшави. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·35 Скрипкове сольо. **Ляйпціґ** (259) 16·15 Концерт фільгармонії. **Талін** (296) 16·00 Комедія. **Льондон** (356,3) 22.05 Військова орхестра. **Берлін** (418) 13·00 Спів і рецитації. **Рим** (441) 21·02 Музика Ваґнера. **Прага** (487) 18·00 Німецька авдиція. **Брюссель** (509) 20·15 Популярний концерт. **Відень** (516,3) 11·00 Концерт віденської симфонічної орхестри. **Будапешт** (550) 11·15 Концерт оперової орхестри. **Москва** (825) 15·30 Етнографічний концерт. **Ленінград** (1000) 17·40 Концерт молодих композиторів. **Париж** (1725) 20·15 Музичні продукції.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні Збори Т-ва Українських Жінок у Станиславові відбудуться дня 1. січня 1930 р. в 3-ій год. попол. в салі „Бесіди". Порядок нарад: 1) Відкриття Зборів. 2) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів. 3) Звіти уступаючого Виділу: а) з діяльности, б) касовий. 4) Звіт Контрольної Комісії і внесок на уділення абсолюторії. 5) Вибір нового Виділу і Контрольної Комісії. 6) Внески й запити. 1164 1—1

Позір Збаражчина! Звичайні Загальні Збори Товариства „Український Дім" у Збаражі відбудуться в понеділок дня 13. січня 1930 р. в 10-ій год. рано у власній салі. Порядок нарад на афішах. — **Виділ.** 1162 1—1

Леся з Дзців і Іван Паславський з нагоди вінчання зложили на інвалідів 20·— зол. — УКТОДІ. 1163 1—1

Загальні Збори Філії Т-ва „Просвіта" в Коломиї відбудуться дня 12. січня 1930 р. в 11-ій год. в полудне. 1144 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.